

JAK BUDOWAĆ ŚWIADOMOŚĆ SKUTKÓW MOWY NIENAWIŚCI ? I JAK SOBIE Z NIĄ RADZIĆ?

Scenariusz cyklu zajęć dydaktycznych

Co prowadzi ludzi do zachowań nacechowanych przemocą w stosunku do drugiego człowieka?

Wobec wszechobecnych w naszym codziennym życiu zjawisk przemocy i agresji, hejtu, trolowania, cyberbullyingu zadajemy sobie to pytanie, z trudem odnajdując odpowiedź. Trzeba jej jednak szukać. My, dorośli – rodzice, opiekunowie, wychowawcy, nauczyciele, nie możemy pozostawać bierni, nie możemy nie reagować.

W scenariuszu, który oddajemy do Waszych rąk próbujemy odkryć sytuacje i okoliczności, w których występuje hejt (a nie jest to tylko środowisko sieci), powiemy, skąd się bierze i czym się przejawia, jakie są jego skutki, a także stworzyć Wam okazję do poznania i doświadczenia sposobów zatrzymujących przemoc werbalną.

Autorki

Autorki scenariusza:

dr Beata Owczarska - Centrum Rozwoju i Edukacji, 90-117 Łódź, ul. Narutowicza 7/9, www.crie.pl

Beata Moczowska - Fundacja 4 kroki, 90-513 Łódź, ul. A. Struga 28, lok. 3, www.4kroki.org

Iza Nowaczyk - Fundacja 4 kroki, 90-513 Łódź, ul. A. Struga 28, lok. 3, www.4kroki.org

we współpracy z Centrum, Dialogu im. Marka Edelmana w Łodzi, 91-755 Łódź, ul. Wojska Polskiego

JAK BUDOWAĆ ŚWIADOMOŚĆ SKUTKÓW MOWY NIENAWIŚCI ? I JAK SOBIE Z NIĄ RADZIĆ?

Dla kogo: uczniowie w wieku 13 -18 lat

Czas trwania: 90 min

Cel główny:

budowanie świadomości uczniów na temat źródeł, skutków i sposobów radzenia sobie z różnymi przejawami przemocy słownej w przestrzeni społecznej i w internecie.

Cele szczegółowe:

1. zdefiniowanie pojęć: hejt, stalking, cyberbullying, trolling, banowanie, mobbing,
2. uświadomienie stanów emocjonalnych towarzyszących odbiorcom, świadkom i autorom hejtu,
3. uświadomienie, jak zachowywać się w sytuacji doświadczenia hejtu jako odbiorca lub świadek,
4. uwrażliwienie na moc słów i na odczucia innych.

Proponowane techniki i formy pracy: dyskusja, praca w grupach, burza mózgów, ćwiczenia ruchowe.

Środki dydaktyczne: rzutnik, komputer, tablica, duże arkusze papieru (np. C1), przybory do pisania, kolorowe karteczki.

Sala: zalecane, aby w sali nie było ławek, a uczniowie siedzieli w kręgu, aby była możliwość swobodnego przestawiania krzesel i poruszania się po sali.

Autorki scenariusza:

dr Beata Owczarska - Centrum Rozwoju i Edukacji, 90-117 Łódź, ul. Narutowicza 7/9, www.crie.pl

Beata Moczowska - Fundacja 4 kroki, 90-513 Łódź, ul. A. Struga 28, lok. 3, www.4kroki.org

Iza Nowaczyk - Fundacja 4 kroki, 90-513 Łódź, ul. A. Struga 28, lok. 3, www.4kroki.org

we współpracy z Centrum, Dialogu im. Marka Edelmana w Łodzi, 91-755 Łódź, ul. Wojska Polskiego

CZĘŚĆ 1 – wprowadzenie

Cele:

- wspólne ustalenie zasad współpracy grupy obowiązujących podczas trwania warsztatu,
- zbudowanie poczucia wzajemnego bezpieczeństwa,
- wymiana myśli i doświadczeń oparta na autentyczności i szczerości.

Krok 1 – krótkie omówienie przez nauczyciela tematyki i przebiegu warsztatu (5 min.)

Krok 2 – ustalenie zasad pracy grupy (10 min.)

CZĘŚĆ 2 – zdefiniowanie pojęć: hejt, stalking, cyberbullying, troling, banowanie, mobbing

Cele:

- pozyskanie wiedzy o istniejących formach przemocy słownej i miejscach ich występowania metodą projektu,
- współpraca w grupie,
- przygotowanie prezentacji uzyskanych efektów.

Proponowana forma pracy:

metoda WebQuest

<http://webquest-metoda.blogspot.com/>

Autorki scenariusza:

dr Beata Owczarska - Centrum Rozwoju i Edukacji, 90-117 Łódź, ul. Narutowicza 7/9, www.crie.pl

Beata Moczowska - Fundacja 4 kroki, 90-513 Łódź, ul. A. Struga 28, lok. 3, www.4kroki.org

Iza Nowaczyk - Fundacja 4 kroki, 90-513 Łódź, ul. A. Struga 28, lok. 3, www.4kroki.org

we współpracy z Centrum, Dialogu im. Marka Edelmana w Łodzi, 91-755 Łódź, ul. Wojska Polskiego

WebQuest (w wolnym tłumaczeniu "Poszukiwania w Sieci"), jest zorientowanym na uczniowskie badania formatem zajęć edukacyjnych, w którym wyjściowym źródłem informacji jest Internet.

Uczniowie w oparciu o Sieć zgłębiają zadaną tematykę, starają się weryfikować jakość uzyskiwanej informacji (także w oparciu o źródła pozainternetowe).

Pozyskane informacje i tworzone na ich podstawie struktury uczniowie gromadzą, redagują i przygotowują do prezentacji za pomocą elektronicznych narzędzi.

Narzędziem może być serwis internetowy (np. Google Blogger), program do prezentacji (np. Power Point) lub w ostateczności nawet zwykły edytor tekstowy z osadzonymi ilustracjami i linkami do źródeł.

Narzędzie powinno zostać dobrane stosownie do formy i środowiska prezentacji końcowej (np. Blogger dla prezentacji w Sieci, PowerPoint dla prezentacji w sali z projekтором, Edytor dla prezentacji w miejscach wymagających papierowego nośnika).

Uczy efektywnego korzystania z Internetu jako źródła informacji.

Jest tak zaprojektowany, aby motywować młodego badacza do twórczego wykorzystania informacji, a nie tylko ich wyszukania, aby wspomagać jego myślenie na wyższych poziomach taksonomicznych: analizy, syntezy i ewaluacji.

Co to za metoda? Projekt edukacyjny, badawczy.

Dla kogo? Wszystkie poziomy, wszystkie przedmioty, działania międzyprzedmiotowe.

Dla ucznia: uczy dowolnej dziedziny wiedzy **oraz** efektywnego korzystania z Internetu, analizy, syntezy, ewaluacji, prezentacji; motywuje.

Dla nauczyciela: wspiera dydaktykę, poszerza wiedzę uczniów, efektywna, motywacyjna, stosunkowo prosta do wdrożenia w każdych warunkach.¹

W zależności od liczebności uczniów w klasie i dostępności internetu możliwe są następujące warianty alternatywne:

- a) uczniowie poszukują wiedzy w ramach zajęć pozalekcyjnych, a na lekcji prezentują wyniki swoich poszukiwań;
- b) uczniowie korzystają na lekcji z telefonów komórkowych;
- c) uczniowie pracują samodzielnie w domu, a na lekcji przygotowują w grupach wspólną prezentację poznanych form przemocy słownej.

¹ Część 1 i 2 scenariusza realizowane są podczas jednej lub dwóch jednostek lekcyjnych

Autorki scenariusza:

dr Beata Owczarska - Centrum Rozwoju i Edukacji, 90-117 Łódź, ul. Narutowicza 7/9, www.crie.pl

Beata Moczowska - Fundacja 4 kroki, 90-513 Łódź, ul. A. Struga 28, lok. 3, www.4kroki.org

Iza Nowaczyk - Fundacja 4 kroki, 90-513 Łódź, ul. A. Struga 28, lok. 3, www.4kroki.org

w współpracy z Centrum, Dialogu im. Marka Edelmana w Łodzi, 91-755 Łódź, ul. Wojska Polskiego

CZĘŚĆ 3 – hejt/ osądzanie – jak na nas wpływają? Jak się zachować, kiedy ich doświadczamy?

Cele:

- uświadomienie, jakie stany emocjonalne mogą towarzyszyć odbiorcy, świadkom i autorowi hejtu i jakie mogą być tego konsekwencje?
- wspólne uzgodnienia nt. jak może się zachować odbiorca hejtu? co może zrobić świadek?
- kształtowanie umiejętności współpracy w grupie i wyrażania własnych opinii z poszanowaniem zdania innych osób.

Krok 1 – ćwiczenie z doświadczaniem różnych ról społecznych

Czas trwania: ok. 30 minut

Materiały: kartki z określeniem ról, zestaw pytań dla nauczyciela, tablica, duże arkusze papieru, przybory do pisania

Opis ćwiczenia:

1. Nauczyciel dzieli wszystkich uczniów na 2 grupy: uczestników i obserwatorów (uwaga przy mniejszej grupie – do 15 osób wszyscy uczniowie mogą być uczestnikami)

Każdy z uczestników losuje kartkę z określeniem swojej postaci. Zachowuje jej **treść tylko dla siebie** – nie pokazuje innym uczestnikom, ani obserwatorom.

(Np. syn/córka prezydenta dużego miasta, czarnoskóra dziewczyna/ chłopak, którego rodzice są lekarzami na kontrakcie w małym miasteczku, nastolatka/ nastolatek z dużą nadwagą wynikającą z choroby itp.)

Zadaniem obserwatorów podczas ćwiczenia jest milcząco obserwowanie reakcji uczestników na odczytywane przez nauczyciela twierdzenia; tego jak reaguje ich ciało, jakie emocje pojawiają się na ich twarzach?

Uczestnicy stają w rzędzie, obok siebie w jednej linii. Nauczyciel staje na końcu rzędu, podczas ćwiczenia nie przemieszcza się, odczytuje kolejne zdania

Autorki scenariusza:

dr Beata Owczarska - Centrum Rozwoju i Edukacji, 90-117 Łódź, ul. Narutowicza 7/9, www.crie.pl

Beata Moczowska - Fundacja 4 kroki, 90-513 Łódź, ul. A. Struga 28, lok. 3, www.4kroki.org

Iza Nowaczyk - Fundacja 4 kroki, 90-513 Łódź, ul. A. Struga 28, lok. 3, www.4kroki.org

we współpracy z Centrum, Dialogu im. Marka Edelmana w Łodzi, 91-755 Łódź, ul. Wojska Polskiego

Nauczyciel prowadzący ćwiczenie czyta pierwsze twierdzenie z listy. W odpowiedzi każdy z uczestników reaguje z perspektywy swojej roli. Jeśli uważa, że jego postać zgadza się z usłyszonym zdaniem, chce powiedzieć „tak - robi krok do przodu; jeśli jego postać nie zgadza się i chce odpowiedzieć „nie“ - zostaje w tym miejscu, w którym stoi.

Nauczyciel czyta kolejne twierdzenia. Uczestnicy reagują... Do momentu, aż odczytane zostaną wszystkie twierdzenia z listy.²

Po wyczerpaniu twierdzeń nauczyciel zatrzymuje uczestników, zaprasza do rozejścia się po sali i sprawdzenia, gdzie są inni. Uczestnicy zdradzają swoje „role“ - kim byli.

Lista twierdzeń dla nauczyciela:

1. bez problemu idziesz ze znajomymi na dyskotekę
2. zapraszasz koleżanki/ kolegów do domu na ploty lub oglądanie filmów
3. idziesz wieczorem na spacer po Piotrkowskiej
4. mając problem, gadasz o nim z rodzicami
5. masz relację ze swoimi sąsiadami
6. wyjeżdżasz na wakacje za granicę
7. lubisz ubierać choinkę
8. masz w domu dużo książek
9. masz narty
10. chodzisz na basen
11. Twoi rodzice akceptują Twoje koleżanki/ kolegów
12. dostajesz od rodziców kieszonkowe
13. kupujesz ubrania w sieciówkach
14. organizujesz domówki
15. możesz swobodnie rozmawiać na każdy temat w swojej klasie

Lista postaci dla uczestników ćwiczenia (każdy dostaje opis jednej postaci):

1. córka prezydenta dużego miasta, lat 15,
2. chłopak z dużą nadwagą, mający od dziecka problemy z tarczycą i trudnościami w nauce. Uwielbia konie,
3. ciemnoskóra nastolatka, mieszka z rodzicami – lekarzami na kontrakcie w małym miasteczku. Urodzona za granicą. Nie mówi jeszcze dobrze po polsku.
4. chłopak, lat 13, mieszka z mamą u babci w małym mieszkanku. Wyprowadzili się od ojca, od którego doświadczali przemocy psychicznej,
5. dziewczyna lat 16, 3 młodszego rodzeństwa, rodzice prowadzą własną firmę, głównie nieobecni, wychowywana przez nianię i babcię,
6. nastolatka chora na bulimię. Wstydzi się swojego ciała,

² role i treść twierdzeń należy dopasować do wieku/środowiska/kontekstu życiowego uczniów

Autorki scenariusza:

dr Beata Owczarska - Centrum Rozwoju i Edukacji, 90-117 Łódź, ul. Narutowicza 7/9, www.crie.pl

Beata Moczowska - Fundacja 4 kroki, 90-513 Łódź, ul. A. Struga 28, lok. 3, www.4kroki.org

Iza Nowaczyk - Fundacja 4 kroki, 90-513 Łódź, ul. A. Struga 28, lok. 3, www.4kroki.org

we współpracy z Centrum, Dialogu im. Marka Edelmana w Łodzi, 91-755 Łódź, ul. Wojska Polskiego

7. chłopak z wielodzietnej rodziny, lat 15, wychowywany przez matkę. Rodzina korzysta z pomocy społecznej. Mieszkają w kamienicy, w mieszkaniu nie ma centralnego ogrzewania,
8. dziewczyna wolontariusz, lat 17; pracuje pomagając w adaptacji studentów z Afryki w Łodzi,
9. dziewczyna o znacznej otyłości, lat 14. Musi szyc ubrania na miarę,
10. chłopak działający aktywnie na rzecz zwalczania ksenofobii. Rodzice nie tolerują znajomych innego wyznania niż katolickie,
11. chłopak, lat 18, świadek Jehowy,
12. Irakijczyk, lat 19, przyjechał na studia medyczne do Łodzi,
13. Ukrainka, lat 18, dorabia dla rodziny, sprząając mieszkania,
14. syn prezesa banku zagranicznego z siedzibą w Łodzi; rodzina jest bardzo zamożna,
15. dziewczyna z natury nieśmiała, mało mówi, unika ludzi.

Uwaga: jeśli któryś z opisów dokładnie opisuje któregoś z uczniów należy go zmodyfikować (inna płeć, inne okoliczności życia). Chodzi o wyeliminowanie ryzyka, że uczeń zagra siebie.

2. Podsumowanie ćwiczenia – refleksje

Forma: Kafeteria z pytaniami

Materiały: 4 arkusze flipchartowe, flamastry. Na każdym arkuszu nauczyciel zapisuje po 1 pytaniu .

Uczniowie dzielą się na 4 grupy (zalecane tu losowanie przydziału do grup). Nauczyciel rozdaje grupom arkusze z pytaniami. Każda grupa wybiera ze swojego grona tzw. „gospodarza kafeterii“, który będzie zapisywał odpowiedzi padające od kolejnych grup.

Grupa podchodzi do pierwszego gospodarza i tak jak w „burzy mózgów“ przekazuje mu swoje spontaniczne odpowiedzi; ten zapisuje je na flipcharcie.

Gospodarz nie przemieszcza się, ma zapisać wszystko, co wymyślą członkowie danej grupy. Kiedy odwiedza go kolejna grupa, to ma ona już trochę zmodyfikowane zadanie, bo czyta, co już padło i dodaje kolejne, nowe pomysły. Chodzi o to, aby kolejne przychodzące grupy rozbudowywały listę odpowiedzi.

Łącznie mamy w kafeterii 4 rundy (po 4 min), tak aby każdy uczeń miał szansę przekazać swoje przemyślenia.

Lista pytań:

1. Jakich emocji doświadczyłeś jako uczestnik? Jakie emocje obserwowałeś u uczestników w trakcie ćwiczenia?
2. Jakie myśli pojawiały się w trakcie ćwiczenia?
3. Co było trudnego w tym ćwiczeniu?

Autorki scenariusza:

dr Beata Owczarska - Centrum Rozwoju i Edukacji, 90-117 Łódź, ul. Narutowicza 7/9, www.crie.pl

Beata Moczowska - Fundacja 4 kroki, 90-513 Łódź, ul. A. Struga 28, lok. 3, www.4kroki.org

Iza Nowaczyk - Fundacja 4 kroki, 90-513 Łódź, ul. A. Struga 28, lok. 3, www.4kroki.org

we współpracy z Centrum, Dialogu im. Marka Edelmana w Łodzi, 91-755 Łódź, ul. Wojska Polskiego

4. Co było zaskakujące?

Gospodarze kafeтерии odczytują kolejno na głos zapisane na arkuszach odpowiedzi. Nauczyciel prosi chętnych uczniów o refleksje.

Łącznie mamy w kafeтерии 4 rundy, tak aby każdy uczeń miał szansę przekazać swoje przemyślenia.

Krok 2 – słowa mury i słowa mosty

Forma pracy: praca w parach na forum. - jeden uczeń czyta, drugi jest odbiorcą hejtu. Pozostali uczniowie obserwują i słuchają.

Czas trwania: 30 min.

Materiały: Kartki z różnymi komunikatami (język hejtu i przemocy słownej oraz komunikatami empatycznymi).

Uczniowie dobierają się w pary. Wg wybranego klucza w każdej parze przydzielamy role Nadawcy i Odbiorcy komunikatu (np. nadawcą zostaje osoba, która jest niższa, albo która ma pierwszą urodziny). Nadawcy losują (przygotowane wcześniej przez nauczyciela) kartki, na których zapisane są komunikaty hejterskie. Nadawca odczytuje swoje zdanie na głos, zwracając się do koleżanki/ kolegi z pary. Odbiorca/odbiorczyni słucha; nie odpowiada. Następnie mówi, jak się czuł/-a, słysząc takie słowa. Również nadawca mówi, co czuł wypowiedzając swoje zdanie.

Po tej rundzie odbiorcy hejtu otrzymują od nauczyciela komunikaty empatyczne (uwaga na właściwy dobór odpowiedzi!)

„Hejterzy” raz jeszcze wypowiadają swoje zdania. „Odbiorcy” odpowiadają w sposób zauważający potrzeby drugiej osoby.

Przykłady hejtu³ i komunikatów empatycznych w odpowiedzi na hejt:

- a) Jak widzę twoją gębę, to mi się rzygać chce!
Komunikat empatyczny: *Czy jesteś wkurzona/-ny?. Chcesz pobyć teraz sam(a)?*
- b) Nie będę z tobą gadać popaprańcu jeden!
Czy jesteś zła/-y i nie chcesz teraz gadać ze mną?
- c) Uważaj szurnięty matole!
Czy denerwujesz się, bo chcesz, by ludzie patrzyli pod nogi, jak chodzą po korytarzu?
- d) Ty świniou, porządku będziesz mnie uczył?
Czy wkurzyłaś/-eś się, bo sam/-a chcesz decydować o tym, co masz na biurku.
- e) Te tłuste balerony weź se przetop na łój do świecy!
Czy jesteś zirytowany, bo myślisz, że ludzie powinni dbać o swój wygląd?

³ formy hejtu należy dostosować do wieku uczniów

Autorki scenariusza:

dr Beata Owczarska - Centrum Rozwoju i Edukacji, 90-117 Łódź, ul. Narutowicza 7/9, www.crie.pl

Beata Moczowska - Fundacja 4 kroki, 90-513 Łódź, ul. A. Struga 28, lok. 3, www.4kroki.org

Iza Nowaczyk - Fundacja 4 kroki, 90-513 Łódź, ul. A. Struga 28, lok. 3, www.4kroki.org

we współpracy z Centrum, Dialogu im. Marka Edelmana w Łodzi, 91-755 Łódź, ul. Wojska Polskiego

Nauczyciel inicjuje pogadankę: co jest najbardziej dotkliwie i bolesne w hejcie?
Dlaczego hejterzy hejtują? Co napiętnują hejterzy? Dlaczego hejt jest taki trudny do zniesienia?

Co może zatrzymać przemoc słowną?

Krok 3 – co robić przy doświadczaniu przemocy słownej, osądów, hejtu?

Technika: burza mózgów – praca w grupach 4- 5 osobowych.

Czas trwania: 30 min.

Forma pracy: podsumowanie na forum.

Nauczyciel pokazuje całej klasie pytania zapisane na flipcharcie. Uczniowie, w 4 – 5 grupach zbierają propozycje rozwiązań, a następnie – zaproszeni przez nauczyciela – biorą udział w dyskusji:

- Jak mogę zareagować będąc odbiorcą hejtu?
- Jak mogę zareagować będąc świadkiem?
- Jakich konsekwencji może doświadczyć autor hejtu?
- Kto może być wsparciem ?
- Jaki pierwszy krok w przeciwdziałaniu hejtu jest możliwy?

Notatkę z odpowiedziami, które padły w dyskusji, uczniowie zapisują w zeszytach. Zapisują także adresy instytucji, do których mogą się zwrócić o pomoc i wsparcie:

Przeście do uczniów:

PAMIĘTAJ!

Zanim udostępnisz coś – pomyśl! Zanim wrzucisz lajka – pomyśl!

Nauczyciel przedstawia **możliwości zgłaszania hejtu do administratora strony**.

Zalecane wyświetlenie na ekranie. Można obejrzeć każdy z filmów instruktażowych.

Zgłoś hejt do administratora strony, portalu.

Jak to możesz zrobić:

- na Facebooku: <https://www.youtube.com/watch?v=sJnPZlaiEA0>
- Twitter: <https://www.youtube.com/watch?v=AeFWZJ8JEYo>
- Goggle +: <https://www.youtube.com/watch?v=NPb31ZDKPDw>
- Youtube: <https://www.youtube.com/watch?v=Wk7CEclsAQ>

Zakończenie zajęć. Podziękowanie. Ewaluacja.

Autorki scenariusza:

dr Beata Owczarska - Centrum Rozwoju i Edukacji, 90-117 Łódź, ul. Narutowicza 7/9, www.crie.pl

Beata Moczowska - Fundacja 4 kroki, 90-513 Łódź, ul. A. Struga 28, lok. 3, www.4kroki.org

Iza Nowaczyk - Fundacja 4 kroki, 90-513 Łódź, ul. A. Struga 28, lok. 3, www.4kroki.org

we współpracy z Centrum, Dialogu im. Marka Edelmana w Łodzi, 91-755 Łódź, ul. Wojska Polskiego

EWALUACJA CYKLU LEKCJI

JAK BUDOWAĆ ŚWIADOMOŚĆ SKUTKÓW MOWY NIENAWIŚCI ? I JAK SOBIE Z NIĄ RADZIĆ?

1. Z zajęć o mowie nienawiści wynoszę wiedzę o tym, że ... (dokończ)

.....

.....

.....

.....

.....

2. Dzięki ćwiczeniom uświadomiłam/ uświadomiłem sobie, że... (dokończ)

.....

.....

.....

.....

.....

3. Najważniejsze podczas tych zajęć było dla mnie... (dokończ)

.....

.....

.....

.....

.....

4. Swoim bliskim (rodzinie, znajomym, przyjaciołom) przekażę ... (dokończ)

.....

.....

.....

.....

.....

Autorki scenariusza:

dr Beata Owczarska - Centrum Rozwoju i Edukacji, 90-117 Łódź, ul. Narutowicza 7/9, www.crie.pl

Beata Moczowska - Fundacja 4 kroki, 90-513 Łódź, ul. A. Struga 28, lok. 3, www.4kroki.org

Iza Nowaczyk - Fundacja 4 kroki, 90-513 Łódź, ul. A. Struga 28, lok. 3, www.4kroki.org

we współpracy z Centrum, Dialogu im. Marka Edelmana w Łodzi, 91-755 Łódź, ul. Wojska Polskiego

Inspiracja z następujących źródeł:

<http://www.kpcen-torun.edu.pl/file/view/1214>

Autorki scenariusza:

dr Beata Owczarska - Centrum Rozwoju i Edukacji, 90-117 Łódź, ul. Narutowicza 7/9, www.crie.pl

Beata Moczowska - Fundacja 4 kroki, 90-513 Łódź, ul. A. Struga 28, lok. 3, www.4kroki.org

Iza Nowaczyk - Fundacja 4 kroki, 90-513 Łódź, ul. A. Struga 28, lok. 3, www.4kroki.org

we współpracy z Centrum, Dialogu im. Marka Edelmana w Łodzi, 91-755 Łódź, ul. Wojska Polskiego